

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาภาคบังคับให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึงนั้น เป็นหน้าที่สำคัญของรัฐบาล ตามสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่ทุกประเทศยอมรับปฏิบัติ สำหรับประเทศไทยได้มีการจัดการศึกษา อย่างเป็นระบบมาตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 และเริ่มมีพระราชบัญญัติ การประถมศึกษาในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ปัจจุบันแผนการศึกษาชาติได้ กำหนดการศึกษาภาคบังคับ เป็นการศึกษาาระดับประถมศึกษา และยึดพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2523 เป็นหลัก โดยใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ซึ่งกำหนดระยะเวลาของ หลักสูตรไว้ 6 ปี (ป.1-ป.6)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เป็นหน่วยงานหนึ่งที่ต้องรับผิดชอบการ จัดการศึกษาาระดับประถมศึกษา ตามพระราชบัญญัติประถมศึกษาดังกล่าวแล้ว โดยจะต้องจัดให้แก่ เด็กอยู่ในเกณฑ์บังคับทุกคนทั่วประเทศ และให้มีคุณภาพตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ซึ่งมีปริมาณงาน ในความรับผิดชอบเป็นจำนวนมาก นักเรียน 6,891,298 คน โรงเรียน 31,400 โรง บุคลากร 391,637 คน ฯลฯ (สถิติการศึกษา 2530) งานนี้เป็นงานหลักที่สำคัญ จึงจำเป็นต้องปรับปรุง ประสิทธิภาพ และการดำเนินงานให้บรรลุผลตามภารกิจโดยจัดสรรทรัพยากรให้เพียงพอและ สนับสนุนทางด้านบริหารและการจัดการให้เป็นระบบเอื้อต่อการพัฒนาการศึกษา เพื่อให้ นักเรียนมีคุณภาพตามต้องการ (แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 2529 : 46)

ประเทศไทยยอมรับบทบาทของการศึกษาที่มีต่อการพัฒนาประเทศมาตั้งแต่เริ่มต้นของ การจัดการศึกษา โดยมีแนวคิดในการใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือเพื่อการพัฒนา 2 แนว คือ แนว ความคิดแรกเชื่อว่า การศึกษาเป็นการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีความรู้ความชำนาญและ คุณธรรม อันจะช่วยในการดำรงชีวิตในสังคม และเมื่อบุคคลแต่ละคนได้รับการพัฒนาแล้ว บุคคลเหล่านั้น จะกลับออกไปมีบทบาทในการพัฒนาประเทศไม่ว่าทางตรงก็ทางอ้อม ซึ่งจะยังผลให้ประเทศชาติโดย ส่วนรวมพลอยได้รับการพัฒนาไปด้วย แนวความคิดที่ 2 เชื่อว่าการศึกษาเป็นการพัฒนาตัว

บุคคลและสังคมควบคู่กันไป (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2526: 89) อย่างไรก็ตามทั้งสองแนวความคิดต่างมุ่งไปสู่การพัฒนาสังคมส่วนรวม คือประเทศชาติด้วยกันทั้งสิ้น เพราะคนส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาสูงสุดเพียงระดับประถมศึกษาเท่านั้น ดังนั้นทางสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติอื่น เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการประถมศึกษาส่วนใหญ่ของประเทศ จึงถือว่าการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงส่งเสริมคุณภาพการประถมศึกษาให้แก่ประชาชนในวัยเรียนระดับนี้ให้ทั่วถึงและทัดเทียมกันทั้งประเทศ เป็นนโยบายสำคัญประการหนึ่ง (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2526 : 19)

สภาพการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาปัจจุบันยังมีปัญหาหลายด้าน เช่น ปัญหาเด็กเรียนไม่ครบตามหลักสูตรกำหนด คือ มีการออกกลางคันโดยเฉลี่ย ประมาณร้อยละ 3 และยังปรากฏว่า ปัจจุบันยังมีปัญหาค่อนข้างมาก ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยเฉลี่ยยังต่ำทุกกลุ่มประสบการณ์ นักเรียนยังมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับไม่น่าพอใจ คือ ระดับคะแนนอยู่ระหว่างร้อยละ 40-55 และกลุ่มที่มีระดับคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ กลุ่มทักษะคณิตศาสตร์มีนักเรียนเพียง ร้อยละ 11 เท่านั้น ที่ได้คะแนนสูงกว่า ร้อยละ 50 (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2529: 7)

สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติได้พยายามศึกษาหาวิธีที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมาย โดยพยายามสรรหาแนวคิดกรรมวิธีใหม่ ๆ ทางการศึกษาเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา โดยการจัดการศึกษาระบบกลุ่มโรงเรียน เป็นการขจัดปัญหาการจัดการศึกษาเนื่องมาจากประชากรที่อาศัยอยู่ในที่ต่าง ๆ อย่างกระจัดกระจายทำให้โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ด้วยเหตุที่การจัดให้มีการรวมกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก 7-10 แห่ง ที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกันเข้าด้วยกัน โดยมีความมุ่งหมายเพื่อถ่ายเททรัพยากรที่อยู่แล้วในโรงเรียนภายในกลุ่มโรงเรียนไปช่วยเหลือโรงเรียนอื่น ๆ ที่ขาดแคลน ภายในกลุ่มของตนเอง เป็นการกระจายการบริหารไปสู่กลุ่มโรงเรียน ทำให้เกิดความคล่องตัวขึ้นในการติดตามควบคุม กำกับและกรณีเหตุการณ์สอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เป็นที่หวังว่าระบบกลุ่มโรงเรียนจะช่วยอำนวยความสะดวกในเรื่องของการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการเรียนการสอนระหว่างโรงเรียนต่าง ๆ ภายในกลุ่มโรงเรียนเป็นอย่างดี และยังเป็นการทำให้โครงสร้างการบริหารการศึกษาของการประถมศึกษาที่มีการกระจายอำนาจการบริหาร เป็นไปตามเจตนารมณ์ของทางราชการ นอกจากนี้ยังได้จัดตั้งศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนขึ้นภายในสำนักงานกลุ่มโรงเรียน

เพื่อให้เป็นศูนย์บริการในด้านสื่อการเรียนการสอน เป็นหน่วยงานสนับสนุนการเรียนการสอน การบริหาร และการนิเทศให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพมากขึ้น

กลุ่มโรงเรียนมีฐานะเป็นองค์กร เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา ไม่เป็นองค์กรในสายบังคับบัญชา จะเห็นว่าศูนย์วิชาการเป็นหน่วยงานหนึ่งในสำนักงานกลุ่มโรงเรียนที่ตั้งขึ้นเพื่อจุดมุ่งหมายที่ต้องการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนมีหลักการและแนวคิด คือ ประสานงานกับศูนย์วิชาการจังหวัดในการดำเนินงาน ตามโครงการนิเทศการศึกษา และการบริหารการศึกษา เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอน ตามกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่เป็นศูนย์กลางส่งเสริมการผลิต การบริการสื่อ เครื่องมือ และวัสดุอุปกรณ์ให้แก่โรงเรียนภายในกลุ่มโรงเรียน ทั้งนี้เพื่อสนับสนุนการใช้สื่อการเรียนการสอน เทคนิควิธีการสอน ตลอดจนสนับสนุนกิจกรรม การบริหาร การควบคุม กำกับดูแล และการนิเทศการเรียนการสอน ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อผลสัมฤทธิ์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรประถมศึกษา 2521

บุคลากรที่สำคัญกลุ่มหนึ่งที่จะเป็นผู้มีบทบาทในการดำเนินงานให้กิจกรรมของศูนย์ดำเนินงานไปอย่างมีประสิทธิภาพ คือ คณะทำงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน บุคลากรที่สำคัญคือ ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน ที่เป็นกลุ่มบุคคลส่วนใหญ่ในคณะทำงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน ประกอบด้วย ครูวิชาการประจำกลุ่มประสบการณ์ทุกกลุ่มประสบการณ์ จำนวน 6 คน ตามระเบียบคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ว่าด้วยกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2529 ได้กำหนดหน้าที่ของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนไว้ดังนี้

1. เป็นคณะทำงานในการวางแผนการเรียนการสอนของกลุ่มโรงเรียน
2. ให้คำปรึกษาแก่คณะกรรมการกลุ่ม ในการพิจารณาแนวทางพัฒนาทางวิชาการ
3. เป็นผู้นำในการให้บริการของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนและห้องสมุดกลุ่มโรงเรียน
4. เป็นวิทยากรด้านวิชาการของกลุ่มโรงเรียน
5. เป็นคณะทำงานในการประเมินผลทางวิชาการของกลุ่มโรงเรียน
6. ปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการกลุ่มมอบหมาย

จากขอบข่ายหน้าที่ของครูวิชาการกลุ่มนี้จะเห็นได้ว่าครูวิชาการกลุ่ม เป็นบุคลากรที่สำคัญที่จะส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนการสอน ครูวิชาการกลุ่ม เป็นผู้นำทางวิชาการในระดับท้องถิ่น ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนจึงต้อง เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการนำกระบวนการเรียนการสอน รวมทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ เป็นตัวอย่างแก่ครูภายในกลุ่มโรงเรียน จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาความสามารถให้ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการศึกษาของ ฉวีวรรณ กิระติกร (อ้างใน ปัญญา หมั่นบาล 2529:4) ได้กล่าวถึงความสำคัญของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนว่า ผู้ที่ทำงานทางวิชาการนั้นมีหลายระดับ ระดับที่สำคัญที่สุด คือระดับโรงเรียน เพราะถ้าผู้ที่ทำงานระดับกลุ่มโรงเรียนไม่เคลื่อนไหวแล้ว ผู้บริหารระดับสูงจะทำงานไม่ได้ผล จึงถือได้ว่าครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน เป็นผู้ที่สำคัญมากที่สุดในระดับกลุ่มโรงเรียนที่จะช่วยพัฒนาการเรียนการสอนไปในทางที่ดี ดังนั้น ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนจะต้องช่วยปรับปรุงทุกด้าน นับตั้งแต่ตัวเด็ก สื่อการเรียนการสอน กระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนเป็นคนคิด เป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาได้ และจากการศึกษาของ จรูญ จิยโชค (2527: 127) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริง และบทบาทที่คาดหวังของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาตามทรรศนะของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนในระดับประถมศึกษา พบว่าทั้งครูผู้สอน และผู้บริหารโรงเรียน มีความคิดเห็นว่าครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนปฏิบัติหน้าที่งานวิชาการกลุ่มโรงเรียนทั้ง 6 ด้าน คือ งานด้านหลักสูตร การสาธิตการสอน การประชุมอบรมสัมมนา ความร่วมมือ ประสานงาน การวัดผลและประเมินผลการศึกษา การนิเทศการศึกษา อยู่ในระดับน้อยทุกด้านจึงมีความคาดหวังที่จะให้ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนปฏิบัติหน้าที่งานวิชาการสูงขึ้นกว่าที่ปฏิบัติจริง

จากความคิดเห็นของ ฉวีวรรณ กิระติกร และผลงานวิจัยของ จรูญ จิยโชค ซึ่งให้เห็นว่า ทั้งครูผู้สอน ผู้บริหารระดับโรงเรียน และผู้บริหารระดับสูง เห็นความสำคัญในบทบาทและหน้าที่ของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนมาก จึงมุ่งหวังให้ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนได้ทำหน้าที่อย่างเต็มที่ แต่เนื่องจากครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนยังประสบปัญหาหลายประการ เช่น การไม่มีเวลาและความรู้ความสามารถที่เพียงพอในการปฏิบัติงาน (จรูญ จิยโชค 2527: 113) โดยเฉพาะปัญหาด้านความรู้ความสามารถของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน สนัน มีขันหมาก (2527 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สมรรถภาพครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร โดยใช้แบบทดสอบวัดสมรรถภาพทางด้านวิชาการ พบว่าครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนมีสมรรถภาพอยู่ในระดับ

ต่ำกว่าเกณฑ์ทั้ง 2 ด้าน ทั้งนี้สืบเนื่องจากการที่ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน ต้องมีความรู้ความสามารถในหลาย ๆ ด้าน ดังได้กล่าวข้างต้น แต่ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนโดยปกติก็เป็นครูสอนประจำชั้นหรือประจำวิชาเช่นเดียวกับครูทั่ว ๆ ไป วุฒิและประสบการณ์ไม่แตกต่างกันมากนัก (จรูญ จิยโชค 2527: 127) จึงทำให้ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ตามความมุ่งหวังของผู้สอน ผู้บริหาร และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เพราะมีปัญหาด้านความรู้ ความสามารถเป็นสำคัญประการหนึ่งนั่นเอง ศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็น ว่า ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนมีความสำคัญ และจำเป็นต้องช่วยเหลืองานวิชาการภายในโรงเรียนและกลุ่มโรงเรียนมาก และครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนยังปฏิบัติหน้าที่อยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้เนื่องจากครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนมีปัญหาด้านความรู้ ความสามารถ จึงไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สาเหตุมาจากครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนไม่ได้รับการอบรมเพื่อเสริมความรู้ ความสามารถอย่างเพียงพอ ศึกษานิเทศก์บางส่วนยังได้เสนอแนะว่า เนื่องจากครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ จึงควรจัดให้มีการอบรมแก่ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนใหม่ก่อนที่จะปฏิบัติหน้าที่ ทั้งนี้เพราะศึกษานิเทศก์มองเห็นว่าผู้รับหน้าที่ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน จะต้องมีการะหน้าที่สูง จึงควรจะมีความรู้ความสามารถเพียงพอสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ (ปัญญา หมั่นบาล 2529: 189) สุรพันธ์ ยันต์ทอง (2523 : 73) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรว่าคุณภาพของครูเป็นสิ่งจำเป็นต้องได้รับการฝึกอบรม แม้จะมีอุปกรณ์และวัสดุทันสมัยเพียงใดก็ตาม หากครูซึ่งเป็นผู้ใช้หลักสูตรและอุปกรณ์ต่าง ๆ ไม่มีความสามารถก็ไม่อาจปรับปรุงการเรียนการสอนให้ก้าวหน้าได้ ดังนั้นการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของศูนย์วิชาการควรมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้รับความรู้ความสามารถทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์

ดังนั้น หน่วยงานที่รับผิดชอบการประถมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับจังหวัด ควรจะได้จัดดำเนินการพัฒนาหรือ เสริมความรู้ ความสามารถให้แก่ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนก่อนเข้าดำรงตำแหน่ง เพื่อช่วยให้ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนในสังกัดมีความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะปฏิบัติงานได้สอดคล้องกับความต้องการ และความจำเป็นของหน่วยงานตน เพราะการพัฒนาบุคลากรจะช่วยเพิ่มพูน และปรับปรุงคุณภาพของผู้ปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพอย่างเต็มที่ ทั้งนี้เพื่อผลงานของสถาบันเอง และเพื่อสนองความต้องการของผู้ปฏิบัติงาน จึงเป็นหน้าที่โดยตรงของหน่วยงานที่จะต้องเอาใจใส่ใน เรื่องการพัฒนาบุคคลอย่างเต็มที่ด้วย (พนัส หันนาคินทร์ 2526: 132)

เขตการศึกษา 10 เป็นพื้นที่ทางการศึกษาเขตแรกที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้จัดตั้งโครงการศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนเต็มรูปแบบ (งบประมาณปี 2528) หลังจากได้ทดลองโครงการนำร่องที่จังหวัดปัตตานี และศรีสะเกษ (ในปีงบประมาณ 2527) เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา ให้บรรลุเป้าหมายตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 10 ครอบคลุมพื้นที่ 7 จังหวัด คือ

1. จังหวัดอุบลราชธานี
2. จังหวัดร้อยเอ็ด
3. จังหวัดยโสธร
4. จังหวัดกาฬสินธุ์
5. จังหวัดมหาสารคาม
6. จังหวัดนครพนม
7. จังหวัดมุกดาหาร

เขตการศึกษา 10 มีสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด 7 แห่ง สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ 86 แห่ง กลุ่มโรงเรียนทั้งหมด 605 กลุ่ม มีบุคลากรที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับศูนย์วิชาการ ทั้งในระดับจังหวัด และในระดับกลุ่มโรงเรียนดังนี้ ผู้อำนวยการการประถมศึกษา ขางจังหวัด 7 คน ศึกษานิเทศก์จังหวัดทั้งหมด 108 คน หัวหน้าการการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ 86 คน ศึกษานิเทศก์อำเภอ/กิ่งอำเภอ 296 คน ประธานกลุ่มโรงเรียน 605 คน ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน 3,630 คน

จากการสำรวจสภาวะทางการศึกษาของประเทศซึ่งจัดทำโดยการร่วมมือระหว่าง ยูเนสโกกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และปัญหาการประเมินคุณภาพนักเรียนชั้น ป.6 ระดับประเทศของ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในภาคกลางสูงกว่าผลสัมฤทธิ์ในภาคอื่น ๆ และผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีค่าต่ำสุด (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ม.ป.ป. :

1) ซึ่งจังหวัดในเขตการศึกษา 10 เป็นจังหวัดที่มีการจัดการประถมศึกษาต่ำกว่าทุกจังหวัด ตามผลการวิจัยและวางแผนเพื่อพัฒนาการศึกษา (School Mapping) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ 2530: 7) จากสภาพปัญหาการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา ในด้านคุณภาพทางการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ของนักเรียนยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำ และปัญหาการปฏิบัติงานของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนดังกล่าว จึงควรมีการสำรวจเกี่ยวกับคุณภาพของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในศูนย์วิชาการว่าสมควรได้รับการพัฒนาในด้านไหน มีปัญหาในการปฏิบัติงานเรื่องอะไร แล้วทำการอบรม (เทพฯ สำเร็จ 2531 : 114) ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นสมควรที่จะ เสนอโปรแกรมฝึกอบรม เสริมสมรรถภาพทางวิชาการแก่ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน เพื่อดำรงตำแหน่งครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ในเขตการศึกษา 10 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานในศูนย์วิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นการช่วยให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ในเขตการศึกษา 10 มีโปรแกรมการฝึกอบรม เสริมสมรรถภาพทางวิชาการแก่ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการการพัฒนาสมรรถภาพทางวิชาการของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนก่อนเข้าดำรงตำแหน่งครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ในเขตการศึกษา 10
2. เพื่อนำเสนอโปรแกรมฝึกอบรม เสริมสมรรถภาพทางวิชาการแก่ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนก่อนเข้าดำรงตำแหน่งครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ในเขตการศึกษา 10

ขอบเขตของการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็น ศึกษานิเทศก์จังหวัด จำนวน 43 คน ศึกษานิเทศก์อำเภอ จำนวน 53 คน ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน จำนวน 191 คน และครูวิชาการในโรงเรียน จำนวน 140 คน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ในเขตการศึกษา 10 รวมเป็นตัวอย่างประชากรในการวิจัยทั้งหมด 427 คน
2. ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสร้างโปรแกรมฝึกอบรม เสริมสมรรถภาพทางวิชาการ และประเมินความ เชื่อมั่นของโปรแกรมฝึกอบรม เสริมสมรรถภาพทางวิชาการแก่ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนใน 3 ด้าน คือ
  - สมรรถภาพด้านความรู้เกี่ยวกับงานวิชาการ และ เทคโนโลยีทางการศึกษา
  - สมรรถภาพด้านปฏิบัติงานสอนและการนิเทศการสอน

สมรรถภาพด้านมนุษยสัมพันธ์และการประสานงาน

ข้อตกลงเบื้องต้น

ข้อมูลพื้นฐานที่ผู้วิจัยค้นคว้าจากเอกสาร การสัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์จังหวัด ศึกษานิเทศก์อำเภอ/กิ่งอำเภอ ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน และครูวิชาการโรงเรียน เป็นข้อมูลเพียงพอที่จะเป็นพื้นฐานในการสร้างโปรแกรมฝึกอบรม เสริมสมรรถภาพทางวิชาการแก่ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน

ความจำกัดของการวิจัย

เนื่องจากกลุ่มโรงเรียนส่วนมาก ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนกับครูวิชาการโรงเรียนเป็นคนเดียวกัน จึงทำให้มีข้อจำกัดบางประการ เกี่ยวกับการเลือกผู้กลุ่มตัวอย่างประชากร ในการวิจัยที่เป็นครูวิชาการโรงเรียน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

โปรแกรมฝึกอบรม เสริมสมรรถภาพทางวิชาการ หมายถึง หลักการ วัตถุประสงค์ และกระบวนการที่จะช่วยให้ผู้ที่จะดำรงตำแหน่งครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน ได้มีโอกาสเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ทักษะ เจตคติ เพื่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

สมรรถภาพ หมายถึง ความรู้ ความสามารถของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน เพื่อปฏิบัติงานในหน้าที่ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน ในด้านความรู้เกี่ยวกับงานวิชาการและ เทคโนโลยีทางการศึกษาด้านปฏิบัติงานสอนและการนิเทศการสอน และด้านมนุษยสัมพันธ์และการประสานงาน

ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน หมายถึง ข้าราชการครูผู้สอน ซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้เป็นครูวิชาการประจำกลุ่มประสบการณ์ในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ของกลุ่มโรงเรียน ซึ่งปฏิบัติงานในศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนในฐานะคณะทำงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน

ครูวิชาการโรงเรียน หมายถึง ข้าราชการครูผู้สอน ซึ่งได้รับการมอบหมายจากผู้บริหารโรงเรียนให้รับผิดชอบงานด้านวิชาการในโรงเรียน ซึ่งเป็นตำแหน่งที่ไม่มีพระราชบัญญัติหรือระเบียบการแต่งตั้ง เป็นการแต่งตั้งโดยความเห็นชอบของคณะครูภายในโรงเรียน และขึ้นอยู่กับ

กับการแบ่งสายงานบริหารในโรงเรียนของผู้บริหารในโรงเรียนแต่ละโรงเรียน

กลุ่มโรงเรียน หมายถึง โรงเรียนที่รวมกลุ่มกันเพื่อช่วยเหลือและร่วมมือกันในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนการสอน ตามระเบียบว่าด้วยกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2523 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และกลุ่มโรงเรียนจะมีอยู่ 3 ขนาด ซึ่งแบ่งโดยถือเกณฑ์การจัดขนาดกลุ่มโรงเรียนในการจัดสรรงบประมาณประจำปี พ.ศ. 2526 ของ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ดังนี้

กลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวนโรงเรียน น้อยกว่า 7 โรงเรียน

กลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง มีจำนวนโรงเรียน 7-8 โรงเรียน

กลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ มีจำนวนโรงเรียนตั้งแต่ 9 โรงเรียนขึ้นไป

ศึกษานิเทศก์ หมายถึง ศึกษานิเทศก์จังหวัด และศึกษานิเทศก์อำเภอ/กิ่งอำเภอ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ในเขตการศึกษา 10

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การหาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาสมรรถภาพทางวิชาการของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินโปรแกรมฝึกอบรม เสริมสมรรถภาพทางวิชาการแก่ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน

ก. ตัวอย่างประชากร

การวิจัยครั้งนี้ได้จำแนกตัวอย่างประชากรออกเป็น 2 ประเภท

ประเภทที่ 1 เป็นตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการสัมภาษณ์เพื่อหาข้อมูลพื้นฐานและตอบแบบสอบถามเพื่อหาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาสมรรถภาพทางวิชาการของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนก่อนสร้างโปรแกรมฝึกอบรม เลือกตัวอย่างประชากรโดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) ได้ตัวอย่างประชากรที่เป็นศึกษานิเทศก์จังหวัด 6 คน ศึกษานิเทศก์อำเภอ/กิ่งอำเภอ 5 คน ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน 12 คน ครูวิชาการโรงเรียน 12 คน รวมทั้งสิ้น 35 คน

ประเภทที่ 2 เป็นตัวอย่างประชากรเพื่อใช้ในการประเมินโปรแกรมฝึกอบรม เสริมสมรรถภาพทางวิชาการแก่ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยเลือกตัวอย่าง ประชากรแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) ได้ตัวอย่างประชากรที่เป็น คึกษานีเทศก์จังหวัด 54 คน คึกษานีเทศก์อำเภอ/กิ่งอำเภอ 54 คน ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน 207 คน ครูวิชาการโรงเรียน 145 คน รวมทั้งสิ้น 460 คน

ข. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์ เพื่อหาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาสมรรถภาพ ทางวิชาการ ของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน และข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการดำเนินการฝึกอบรม เพื่อ เป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างโปรแกรมฝึกอบรม เสริมสมรรถภาพทางวิชาการแก่ครูวิชาการ กลุ่มโรงเรียน
2. แบบสอบถาม เพื่อหาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาสมรรถภาพ ทางวิชาการของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน
3. โปรแกรมฝึกอบรม เสริมสมรรถภาพทางวิชาการแก่ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
4. แบบประเมินโปรแกรมฝึกอบรม

ค. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ได้แบ่งการเก็บข้อมูลเป็น 2 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยเดินทางไปสัมภาษณ์ และแจกแบบสอบถามเกี่ยวกับความ ต้องการพัฒนาสมรรถภาพทางวิชาการของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน

ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยได้นำโปรแกรมฝึกอบรม เสริมสมรรถภาพทางวิชาการแก่ครู วิชาการกลุ่มโรงเรียน พร้อมด้วยแบบประเมินไปแจกให้ตัวอย่างประชากรประเมิน

ง. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยได้ทำการวิเคราะห์ 2 ครั้ง

ครั้งที่ 1 ตอนที่ 1 วิเคราะห์แบบสอบถามเพื่อหาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับความ ต้องการพัฒนาสมรรถภาพทางวิชาการของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน โดยการวิเคราะห์ความ

แปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance) แล้วนำเสนอใน

รูปตารางประกอบความเรียง

ครั้งที่ 1 ตอนที่ 2 วิเคราะห์แบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานก่อนการสร้าง
โปรแกรมฝึกอบรมโดยหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

ครั้งที่ 2 ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ประเมินโปรแกรม
ฝึกอบรมโดยหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

ครั้งที่ 2 ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลการประเมินโปรแกรมฝึกอบรมโดย
การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance) และวิเคราะห์
ค่าถดถอยเปิดด้วยค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ได้โปรแกรมฝึกอบรม เสริมสมรรถภาพทางวิชาการ เพื่อดำรงตำแหน่งครูวิชาการกลุ่ม
โรงเรียน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานพัฒนาครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน ตามโครงการ
พัฒนาบุคลากรศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน ของสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ